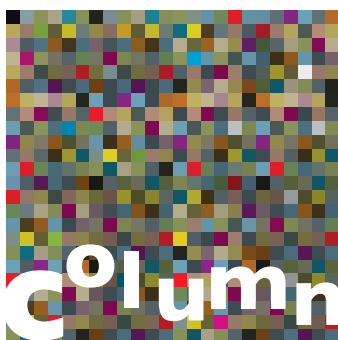

Dutch design op de Nederlandse begraafplaatsen

ANJA KRABBE

Er zijn twee goede redenen om de granieten grafsteen uit India te weren op de Nederlandse begraafplaatsen. De eerste reden: duurzaamheid. De tweede reden heeft alles te maken met smaakgevoel. Laten we met de makkelijkste, duurzaamheid, beginnen. Granieten grafstenen uit India worden in steengroeven uit de rotsen gezaagd, dat gaat vaak gepaard met

landschapsaantasting. Ook kost het veel energie, evenals het transport van de stenen naar Nederland. Behalve de blijvende schade aan het milieu, is er ook nog steeds sprake van barre werkomstandigheden en mogelijk kinderarbeid. De Landelijke India Werkgroep constateerde dit jaar dat er 'nog volop sprake is van kinderarbeid in India' (zie p. 12). Begraafplaatsen hebben geen zeggenschap over wat steenhouwers aanbieden, maar wel over wat op de begraafplaats neergezet mag worden. Als steenhouwers er nauwelijks voor willen zorgen dat de granieten grafstenen duurzaam zijn op elk gebied – dus ook daar waar het gaat om de arbeidsomstandigheden – wat let de Nederlandse begraafplaatsen te zeggen: wij willen deze stenen niet zolang duurzaamheid niet gegarandeerd is.

Dan het lastige argument. Dat gaat over smaak en schoonheid. Het spreekwoord 'over smaak valt niet te twisten' is er één waar ik zelf heel graag over twist. Maar dat doe ik hier nu niet, ik verander voor nu het spreekwoord in: over goede smaak valt wel degelijk te twisten. Wat echt mooi is, daarover zijn mensen het vaak verrassend snel eens. Zo vindt (praktisch) iedereen een bos in herfsttooi mooi, de Amsterdamse grachtengordel met haar 17^e-eeuwse panden en het Joodse bruidje van Rembrandt. Zijn er ook dingen te vinden die iedereen lelijk vindt? Een test. Kijkt u eens goed naar de foto op deze pagina en zeg eerlijk: Vindt u deze begraafplaats mooi of lelijk? Ik durf er om te wedden dat de meerderheid niet zal zeggen: wat een schoonheid straalt deze begraafplaats uit!

Als ik naar de foto kijk, denk ik ook: hoe is het mogelijk dat de granieten grafsteen de standaard grafsteen is geworden voor veel mensen. Is hun keuze op gemak of op schoonheid gebaseerd? Zo van, ach, een grafsteen ziet er nu

eenmaal zo uit. Want als de stenen in de toonkamers van de steenhouwerijen voor 90% uit granieten stenen bestaat, valt voor de meeste mensen weinig te kiezen.

Nederland staat wereldwijd bekend om zijn goede vormgeving (Dutch Design) – van de Rietveldstoel tot de Piet Hein Eek meubels – en typografen. Een aansprekend voorbeeld was het Nederlandse geld in de pre-euro periode. Dat was bijzonder, kleurrijk en werd mooi gevonden in binnen- en buitenland. De meeste Nederlanders waren er trots op. Blijkbaar is er een soort consensus mogelijk over wat 'mooi Nederlands geld' is. Waarom dan niet over wat een 'mooie Nederlandse grafsteen' is. Willen we dat het beeld van de Nederlandse begraafplaats is zoals op de foto? Of is er iets fraaiers mogelijk? Dat is wat René Knip voorstelt elders in dit nummer (p. 15-17), om te komen tot een Nederlandse kwaliteitsgrafsteen, duurzaam, betaalbaar en smaakvol.

Soms is kwaliteit en goede smaak onmiddellijk herkenbaar. Om bij de uitvaartwereld te blijven, de nieuwe tv-reclame van Yarden maakt indruk. De eerste keer dat je hem ziet moet je er even inkomen, maar dat is goed, daardoor blijf je kijken. Nu ik hem een paar keer gezien heb, word ik alleen maar enthousiaster. Het filmpje is een verademing naast veel andere reclame-uitingen van uitvaartondernemingen die aan elkaar hangen van clichés, symboliek en een hoog 'ik hou van jou'-gehalte. Het beeld is mooi, al die verschillende uitvaarten, en de tekst die Adelheid Roosen uitspreekt is indringend; aards en poëtisch tegelijk.

Wie durft zoals Yarden smaak te tonen en voor kwaliteit te gaan op de Nederlandse begraafplaatsen? Voor schoonheid en goede smaak. Weg met de granieten grafsteen!

